

8.3.2024

YVV/255/2024

Sisäministeriölle

VN/23086/2023; VN/23086/2023-SM-3

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kansalaisuuslain muutok- siksi

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi kansalaisuuslain muuttamiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävinä on syrjintään puuttuminen ja yhdenvertaisuuden edistäminen erityisesti vähemmistöjen osalta. Ulkomaalaislain (301/2004) ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) esitöissä valtuutetun yhdeksi tehtäväksi on todettu ulkomaalaisten henkilöiden oikeuksien ja aseman edistäminen. Valtuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportointijana, naiseen kohdistuvan väkivallan raportoijana sekä maastapoistamisen täytäntöönpanon valvojana.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa, että lausunnolle annettu neljän viikon vastausaika on huomattavan lyhyt. Säädosehdotuksista pyydettyjen kirjallisten lausuntojen antamiseen tulisi varata aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa, ja lausuntoaika voi olla edellä mainittuja lausuntoaikoja lyhyempi vain perustellusta syystä. Lausuntopyynnössä lyhyttä lausuntoaikaa on perusteltu sillä, että asia voitaisiin käsitellä eduskunnassa kevätistuntokaudella 2024. Oikeuskansleri on linjannut, että osallistumisoikeudet eivät saa vaarantua poliittisesti asetettujen aikataulujen vuoksi, ja että kiireellistä lainvalmistelua ja lausuntomenettelyn puutteita ei voi perustella hallitusohjelman kirjauksilla.^[1]

Ulkomaalaislakia ja ulkomaalaisten oikeuksia koskevat muutosehdotukset vaikuttavat laajasti Suomessa asuvien ulkomaalaisten henkilöiden elämään ja oleskelun edellytyksiin. Siksi erityisesti maahanmuuttajajärjestöillä tulisi olla mahdollisuus perehtyä huolellisesti ehdotuksiin ja lausua näistä. Tämä muodostuu käytännössä mahdottomaksi

^[1] Ks. esim. oikeuskanslerin ratkaisu [OKV/1772/10/2023](#)

pienemmille kansalaisyhteiskunnan toimijoille, joiden resurssit ovat usein niukat. Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa lisäksi, että sisäministeriö ei ole pyytänyt lausuntoa maahanmuuttajia edustavilta järjestöiltä. Valtuutetun tiedossa ei myöskään ole, että sisäministeriö muulla tavoin olisi osallistanut maahanmuuttajia edustavia kansalaisyhteiskunnan toimijoita valmistelussa. Tätä menettelyä ei voi pitää hyvän lainvalmistelun mukaisena.

1. Yleisesti hallitusohjelman ulkomaalaisia henkilöitä koskevista hankkeista

Yhdenvertaisuusvaltuutettu esittää yleisesti huolensa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan sisältyvistä, ulkomaalaisten henkilöiden asemaan ja oikeuksiin vaikuttavista lainsäädäntöhankkeista. Hankkeet on vaiheistettu useampaan suppeampaan kokonaisuuteen, mikä tekee muutosten yhteisvaikutusten arvioinnin vaikeaksi. Ottaen huomioon, että monen esitysluonnoksen lausuntokierrokset ajoittuvat muuttaman kuukauden sisään, on kyseisten lainsäädäntöhankkeiden yhteisvaikutusten arviointi mahdollista suorittaa vasta lausuntokierrosten jälkeen.

Sisäministeriössä on käynnissä useita eri hankkeita, joilla tiivistäen voidaan todeta ulkomaalaisen, myös kansainvälistä suojelua saavan henkilön, oleskelun muuttuvan tilapäisluonteisemmaksi ja epävarmemmaksi. Samoin nyt lausuttavana oleva esitys tarkoittaisi kansalaisuuden edellytyksenä olevan asumisajan huomattavaa pidentämistä.

Kansalaisuuden saamisen edellytyksenä olevaa asumisaikaa on tarkoitus pidentää, samalla kun esimerkiksi kansainvälistä suojelua koskevista oleskeluluvista tehdään väliaikaisia ja huomattavasti aiempaa lyhyempiä. Lisäksi hallitusohjelman mukaan on myös tarkoitus muuttaa pysyvän oleskeluluvan edellytyksiä niin, että edellytetään aiempaa pidempää asumisaikaa, ja toisaalta sosiaaliturvaa ollaan eriyttämässä niin, että vain pysyvällä oleskeluluvalla oleskelevilla on yhdenvertainen oikeus sosiaaliturvaan. Kokonaisuudessaan yhteisvaikutukset ovat merkittävät. Ne tekevät oleskelusta ja kotoutumisesta epävarmempaa, turvattomampaa ja taloudellisesti haastavampaa sekä lisäävät perustuslain hengen vastaisesti Suomessa oleskelevien ihmisten välistä eriarvoisuutta.

Kasvavalla epävarmuudella voi olla ihmisten elämään monenlaisia seurauksia ja vaikutuksia, jotka on huolella tarkasteltava osana hankkeiden yhteisvaikutusten arviointia erityisesti perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Asumisaikaedellytyksen mahdollista pidentämistä arvioitaessa tulisi huomioida muun muassa sen suhde ulkomaalaislain oleskelulupasäätelyyn ja tähän mahdollisesti tehtäviin muutoksiin, sekä pidentämisen mahdolliset vaikutukset kotoutumiseen ja työperäiseen maahanmuuttoon.

Vaikka valtiolla yleisesti ottaen on mahdollista säätää edellytyksistä maahantulolle ja oleskelulle, on selvää että myös tätä sääntelyä on arvioitava perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Suomen perustuslain lähtökohtana on, että perusoikeudet koskevat kaikkia Suomessa asuvia henkilöitä, joillakin poikkeuksilla. Perustuslain 6 § 1 momentin mukaan kaikki ovat yhdenvertaisia lain edessä. Suomessa asuvien henkilöiden erottelua pitää joka tilanteessa pystyä perustelemaan perusoikeusjärjestelmän kautta.

Lainsäädäntömuutoksia arvioitaessa on niiden hyväksyttävyyden ulottuvuuksia perusoikeuksien näkökulmasta toisaalta tavoitteiden hyväksyttävyys ja toisaalta toteutustapojen vaikuttavuus ja tehokkuus. Valittavana olevista toteuttamisvaihtoehdoista on aina valittava se vaihtoehto, joka rajoittaa keskeisiä perusoikeuksia vähiten. Ulkomaalaisten oikeuksia koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa on tehtävä punnintaa mahdollisten yksilöihin kohdistuvien rajoitusten ja rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden välillä. Luonnoksesta hallituksen esitykseksi kansalaisuuslain muutoksiksi ei ole käyty mitään varsinaista julkista keskustelua tai osallistettu maahanmuuttajaväestöä, tai edes esitetty mitään varsinaisia tutkimus- tai tilastotuloksia muutosten tueksi. Kuitenkin maahanmuuttajien kotoutumisesta ja työelämäosallisuudesta on saatavissa runsaasti kotimaista ja kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi kansalaisuuslain muutoksiksi on melko niukka kansainvälinen vertailu. Eduskuntavaalien jälkeen on hallituspuolueiden taholta nostettu esiin muun muassa Tanskan lainsäädäntö ja käytännöt oleskelulupa- ja kansalaisuuslainsäädännön sekä muutoinkin ulkomaalaisten aseman sääntelyn osalta.

Tanskassa on viimeisten vuosikymmenten aikana toteutettu runsaasti ja tempoilevia muutoksia ja tiukennuksia, niin maahantulosäännöksiin, oleskelulupa- ja kansalaisuusehtoihin, kuin esimerkiksi etuusjärjestelmään ulkomaalaisten osalta. Marraskuussa 2022 ilmestyi katsaus Tanskan toimenpiteisiin, joita peilattiin niin tanskalaisiin kuin kansainvälisiin tutkimuksiin erityisesti kotoutumisesta ja maahanmuuttajien työelämäosallisuudesta ([Jacob Nielsen Arendt, Christian Dustmann, Hyejin Ku, Refugee migration and the labour market: lessons from 40 years of post-arrival policies in Denmark. Oxford Review of Economic Policy, Volume 38, issue 3, Autumn 2022](#)). Laajan tutkimuskatsauksen päätelmä oli, että maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työelämäosallisuuden vaikuttavat pitkällä aikavälillä ja kustannustehokkaasti pitkäjänteinen tuki maahan muuttavien kielitaitoon ja koulutukseen, sekä mahdollisuus vapaasti asettua paikkakunnille, joilla on hyvät työllistymisen edellytykset. Sosiaaliturvan rajoituksilla sekä pysyvän oleskeluluvan ja kansalaisuuden ehtojen kiristyksillä oli sen sijaan monille maahan muuttaneille kielteisiä vaikutuksia. Tämän tutkimuksen tekijöiden mukaan Tanskassa sosiaaliturvan leikkaukset ja poukkoilevat oleskelulupäsäännökset ovat

ajoittain johtaneet maahanmuuttajien tulotason rajuun laskuun, köyhyyteen ja epätoivoisiin tilanteisiin, joissa oli myös riski rikollisuuteen ajautumiselle.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa yleisesti, että ulkomaalaisia koskevissa hallitusohjelman kirjauksissa on vähättelevä ja osittain syrjivä sävy ulkomaalaisten henkilöiden halukkuudesta ja kyvystä toimia suomalaisessa yhteiskunnassa, mikä toistuu eri esitysluonnoksissa, myös kansalaisuuslain osalta. Tämä esitystapa ei ole omiaan tukemaan asiapitoista, yhdenvertaista ja kunnioittavaa keskustelua maahanmuutosta ja ulkomaalaisten oikeusasemasta Suomessa.

2. Kansalaisuus ja kansainväliset sopimukset

Suomea sitovat kansainväliset sopimukset eivät sinänsä estä kansalaisuuden saamiseen edellytettävän asumisaikavelvoitteen pidentämistä. Eurooppalainen kansalaisuusyleissopimus, yleissopimus kansalaisuudettomuuden vähentämisestä, ja pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus velvoittavat kuitenkin valtioita helpottamaan erityisesti kansalaisuudettomien ja pakolaisten kansalaistamista. *Kansalaisuusyleissopimuksen* mukaan sopimusvaltio voi säätää kansalaistamisen edellytykseksi enintään 10 vuoden oleskelun valtion alueella ennen hakemuksen jättämistä (6.3 artikla). Sopimuksen 6.4 artiklan mukaan sopimusvaltion tulisi helpottaa valtiosisäisessä lainsäädännössään kansalaisuuden saamista tiettyjen henkilöryhmien osalta, muun muassa pakolaisaseman saaneiden ja kansalaisuudettomien henkilöiden.

Euroopan Muuttoliikeverkoston (EMN) v. 2020 julkaiseman tutkimuksen mukaan EU-maissa asumisaikaedellytys vaihtelee kolmesta vuodesta kymmeneen vuoteen (EMN Study on Pathways to Citizenship in the EU | European Website on Integration). Tutkimusraportin mukaan suurimmassa osassa jäsenvaltioista asumisaikaedellytys on pääsääntöisesti viisi vuotta. Jäsenvaltioissa on lyhyempi asumisaikaedellytys tietyille ryhmille, esimerkiksi pakolaisille, kyseisen maan kansalaisten puolisoille, alaikäisille, kansalaisuudettomille, vammaisille ja tietyn ikäisille henkilöille.

Kansalaisuudettomuuden vähentämistä koskevan yleissopimuksen kantavana periaatteena on kansalaisuudettomuuden ehkäiseminen. Myös kansalaisuusyleissopimuksen periaatteisiin kuuluu kansalaisuudettomuuden välttäminen sekä syrjinnän kieltö: sopimusvaltion kansalaisuutta koskeviin määräyksiin ei saa sisältyä eroja tai käytäntöjä, jotka merkitsevät sukupuoleen, uskontoon, alkuperään, ihonväriin tai kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää. Kutakin sopimusvaltiota ohjaa sen kansalaisten syrjinnän kiellon periaate riippumatta siitä, ovatko nämä valtion kansalaisia syntymän perusteella, vai ovatko he saaneet valtion kansalaisuuden myöhemmin.

Pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 34 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on ”mahdollisuuksien mukaan helpotettava pakolaisten sopeutumista yhteis-

kuntaan ja heidän kansalaistamistaan. Erityisesti sopimusvaltioiden on pyrittävä nopeuttamaan kansalaistamismenettelyä ja mahdollisuuksien mukaan alentamaan tällaisesta menettelystä aiheutuvia maksuja ja kustannuksia.”

Taustalla pakolaissopimuksen säännöksessä on se, että pakolainen on käytännössä asemassa, missä hän ei voi turvautua omaan kansalaisuusvaltioonsa niissä asioissa, joista valtio yleensä huolehtii kansalaistensa osalta. Lisäksi pakolaissopimuksen artikkelit sisältävät säännöksiä, joissa yleensä ajatuksena on, että pakolaisen asema olisi mahdollisimman samankaltainen kuin kansalaisen, tai edullisimmassa asemassa olevan ulkomaalaisen.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu muistuttaa, että pakolaisen oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen pakolaisuuden määritelmä artiklassa 1 (A) 2 tarkoittaa, että henkilö tulee pakolaiseksi sillä hetkellä, kun hän lähtee kotimaastaan ja täyttää kyseisen artiklan vaatimukset. Turvapaikkamenettely, ja sen yhteydessä pakolaisaseman myöntäminen, ovat luonteeltaan toteavia toimia, joissa menettelyn kesto on varsin sattumanvarainen, Suomessa jopa vuosia. Tämä tulisi huomioida esimerkiksi asumisaikaa koskevissa säännöksissä.

3. Kansalaistamisen merkityksestä

Oikeuskanslerin lausunnossa kansalaisuuslakia koskevista muutosehdotuksista ([OKV/390/21/2024-OKV-2](#); s. 2) todetaan kansalaisuuden, ja siten kansalaisuuslainsäädännön, merkityksestä seuraavasti:

”Kansalaisuuteen ja kansalaisuuden saamiseen liittyy myös muita tärkeitä vaikutuksia. Saadessaan Suomen kansalaisuuden henkilö tulee perustuslaissa tarkoitetun Suomen kansan osaksi ja voi lailla säädetyllä tavalla osallistua Suomen kansalle kuuluvan valtiollisen vallan käyttämiseen. Moni oikeus ja velvollisuus on yhä sidottu kansalaisuuteen, kuten on myös moni virka ja tehtävä. Esimerkiksi vuonna 2017 valtion virkamieslakia muutettaessa arvioitiin, että muutoksen jälkeen Suomen kansalaisuutta edellytetään noin 23 500 virassa tai tehtävässä (ks. esim. HaVM 23/2017 vp).

Näistä syistä perustuslain 5 §:n edellyttämänä sääntelynä kansalaisuuslaki on edelleenkin tavanomaisen tärkeä ja sen sisällön tulee perustua huolelliseen harkintaan ja riittävään yhteisymmärrykseen, jotta kansalaisuutta koskevat ratkaisut olisivat laajasti ja ajallisesti kestäväällä tavalla hyväksyttäviä. Kansalaisuuslailla on edelleen pitkäaikaisia oikeudellisia vaikutuksia perusoikeusuudistuksesta ja jokaisen Suomen lainkäyttöpiirissä olevan suojatusta asemasta riippumatta.”

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää huolestuttavana, että kansalaisuuslakiin tehdään nyt muutoksia huomattavan kiireellisellä aikataululla, ilman huolellisia vaikutusarviointeja ja mitään merkittävää julkista keskustelua. Muutoksia on Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan tarkoitus toteuttaa vaiheittain. Tämä säädösvalmistelutapa vaikeuttaa

huomattavasti uudistuksen vaikutusten arviointia, ja on myös omiaan lisäämään kansalaisuutta hakevien henkilöiden epätietoisuutta siitä, mitkä säännöt kulloinkin ovat voimassa kansalaistamisen osalta. Vaikka perustuslaissa säädetyt perusoikeudet vuodesta 1994 lähtökohtaisesti koskevat kaikkia Suomessa asuvia henkilöitä, on kansalaisuudella kuitenkin tärkeitä ulottuvuuksia niin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien näkökulmasta; oikeuksien näkökulmasta esimerkiksi vaalikelpoisuuden ja äänestysoikeuden osalta, velvollisuuksien näkökulmasta esimerkiksi maanpuolustusvelvollisuuden osalta. Jäljempänä tässä lausunnossa esitetään huomiota muutosten vaikutuksesta eri ryhmien kohdalla, ja yleisesti voidaan todeta, että kielteiset vaikutukset kohdentuvat varsin voimakkaasti lapsiin ja nuoriin.

4. Säännöskohtaiset huomiot

15 § Asumisaika

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa yleisesti, että kansalaisuuslakiin tehdään nyt merkittävä tiukennus. Asumisajan pidentämisellä kahdeksaan vuoteen on vaikutuksia laajaan henkilöryhmään – ehdotuksen mukaan arviolta noin 10 000 ulkomaalaiseen henkilöön vuosittain.

Valtuutettu korostaa, että kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien henkilöiden kohdalla kansalaistamisella on erityisen merkittäviä vaikutuksia. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden voidaan katsoa olevan pitkälti ilman kansalaisuusvaltionsa suojelua, kun kansalaisuudettomilla henkilöillä ei tällaista valtiota ole.

Lisäksi muutoksella on merkittäviä vaikutuksia erityisesti lasten ja nuorten tilanteeseen.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan: ”Asumisajan pidentäminen vaikuttaa tällä tavoin käytännössä myös kokonaisten perheiden kansalaisuuden saamisen ajankohtaan. Ulkomaalaisten vanhempien lapset olisivat jatkossa mahdollisesti pidemmän osan oppivelvollisuusajastaan ulkomaalaisia. Maahanmuuttoviraston tilastojen perusteella vuonna 2022 kansalaistettiin 2 692 alle 18-vuotiasta henkilöä (2021: 1744, 2020: 2 064). Vuonna 2022 lasten osuus kaikista kansalaistetuista oli noin 28 %. Asumisajan pidentäminen vaikuttaisi vuosittain arviolta jonkin verran yli 2 000 lapseen. Kansalaisuudella saattaa olla joitakin vaikutuksia niin lasten kuin myös heidän vanhempiensa identiteetin ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden kokemuksen kannalta. Toisaalta jotakin tiettyä kansalaisuutta tärkeämmäksi voidaan kokea myös paikallisempia siteitä esimerkiksi johonkin kaupunkiin tai sen osaan, minkä lisäksi esimerkiksi harrastus- tai muilla viiteryhmillä voi olla kansalaisuutta suurempaa henkilökohtaista merkitystä.

Kansalaisuus saatetaan kokea myös ennen kaikkea käytännölliseksi, passin myötä matkustamista helpottavaksi asiaksi.”

Huomattavan suuri määrä kansalaistetuista on siten alle 18-vuotiaita, vuonna 2022 jopa 28 %. Asumisajan pidentymisen merkitystä tulisi arvioida huolellisesti tämän ryhmän kohdalla. Asumisaikavaatimuksen pidentäminen tarkoittaa myös, että erityisesti uravaihtoehdot valtionhallinnossa voivat sulkeutua ulkomaalaisilta nuorilta huomattavan pitkäksi aikaa. Tähän on viitattu edellä lainatussa oikeuskanslerin lausunnossa.

On erityisen ongelmallista, että sekä yleisen asumisaikavaatimuksen pidentäminen ja kansainvälistä suojelua saavien asumisaikavaatimusten helpotusten poistaminen yhdessä johtaisivat toteutuessaan pakolaisen ja toissijaista suojelua saavan henkilön asumisaikavaatimuksen kaksinkertaistumiseen. Lisäksi asumisaikalaskentaperusteen muutos (14 §), jolla turvapaikkamenettelyn aikaista oleskelua ei laskettaisi asumisaikaan, voisi pidentää kansainvälistä suojelua saavan henkilön asumisaikavaatimusta jopa 5-7 vuodella, jos turvapaikkamenettely kestää 1-3 vuotta, ja asumisaikavaatimus tämän jälkeen on 8 vuotta. On siis myös mahdollista, että turvapaikkaa hakeneen henkilön kohdalla hän on saattanut oleskella Suomessa yli 10 vuotta voidessaan hakea kansalaisuutta, mikäli kansalaisuuslakia muutetaan ehdotetulla tavalla. On kyseenalaista, olisiko säännös kansalaisuusyleissopimuksen 6.3 artiklan mukainen.

16 § Asumisaikaan hyväksyttävät ulkomaanpäivät

Esitysluonnoksessa ehdotetaan asumisaikaan hyväksyttävien ulkomaanpäivien vähentämistä, sekä kokonaisuutena arvioiden että erityisesti viimeisen vuoden osalta ennen asumisaikavaatimuksen täyttymistä. Koko asumisaikaan hyväksyttäisiin oleskelua Suomen ulkopuolella yhteensä enintään yhden vuoden verran eli 365 vuorokautta. Kansalaistamista edeltävän vuoden aikana asumisaikaan hyväksyttäisiin näistä kuitenkin enintään 90 vuorokautta.

Kun otetaan huomioon asumisaikavaatimuksen huomattava pidentäminen ja hyväksyttävien ulkomaanpäivien huomattavat tiukennukset, on kyseessä erittäin merkittävä puuttuminen ulkomaalaisen liikkumisvapauteen koko sinä aikana, kun oleskeluaikaa kerrytetään. Varsinaisia perusteluja ei luonnoksessa esitetä, muuta kuin ylimalkaisia viittauksia hallitusohjelmaan. Kuitenkin vaikutukset esimerkiksi ulkomaalaisen työuraan tai opintoihin olisivat merkittäviä, ja näitä olisi tullut arvioida. 365 vuorokauden maksimiaika rajoittaa esimerkiksi mahdollisuutta työskennellä matkustamista vaativissa tehtävissä. Korkeintaan 90 vuorokauden rajoitus kansalaistamista edeltävänä vuonna estäisi esimerkiksi tutkinto-opiskelijaa toteuttamasta lukukauden kestäviä

vaihto-opintoja kansalaistamista edeltävänä vuonna. Tällaista sääntelyä ei tulisi ehdottaa ilman että siihen liittyisi huolellista perusoikeuksien välistä punnintaa.

20 a § Kiireellinen käsittely

Esitysluonnokseen sisältyy säännös kansalaisuusasian kiireellisestä käsittelystä, jonka katsotaan kattavan yllä käsiteltyjen kansainvälisten sopimusten vaatimuksen kansalaistamisen helpottamisesta pakolaisille. Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa, että säännöksen mukainen vuoden määräaika kansainvälistä suojelua saaneiden ja kansalaisuudettomien hakemusten kiireelliselle käsittelylle on kuitenkin varsin pitkä, ja lisäksi säännökseen sisältyy runsaasti poikkeamisen mahdollisuuksia. Sen käytännön merkitys jäänee varsin vähäiseksi, eikä sen voida katsoa täyttävän kansalaisuutta koskevan kansainvälisen sääntelyn vaatimusta kansalaistamisen helpottamisesta tai nopeuttamisesta.

23 § Kanssahakijan osalta tehtävät poikkeukset ja 24 § Lapsen kansalaistaminen

Sekä kanssahakijan että lapsen osalta esitysluonnokseen sisältyy muutoksia asumisaikavaatimukseen, niin että asumisaikavaatimusta pidennetään neljästä vuodesta viiteen vuoteen. Niin kanssahakijan kohdalla, kuin silloin kun lapsesta tehdään erikseen kansalaistamispäätös hakemuksesta, on käytännössä kysymys saman perheen jäsenistä, eikä asumisajan pidentämistä heidän osaltaan voida pitää perusteltuna. On lapsen edun mukaista, että hänellä on sama kansalaisuus huoltajansa kanssa, ja että hänen oleskelunsa pysyvyys Suomessa on turvattu.

5. Lopuksi

Edellä esitetyin perustein yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että kansalaisuuslain muutosehdotuksille ei ole tehty perusoikeuksien toteutumisen kannalta riittävää vaikutusten arviointia siitä näkökulmasta, miten muutetut säädökset rajoittavat esimerkiksi ulkomaalaisten henkilöiden liikkumisvapautta, perhe-elämää, työntekoa, opintoja tai ammatinvalintaa. Esitetyt muutokset rajoittavat merkittäväällä tavalla ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksia nauttia perusoikeuksista. Muutosesitykset vaikeuttavat ulkomaalaisten henkilöiden pysyvää asettumista Suomeen, estävät heiltä poliittisen osallistumisen huomattavan pitkäksi ajaksi, ja voivat heikentää mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisesti työelämään ja opintoihin.

Edellä mainituilla perusteilla ja koska perustuslain 22 §:ssä säädetty julkisen vallan velvollisuus turvata perusoikeudet velvoittavat myös lainsäätäjää, yhdenvertaisuusvaltuutettu ehdottaa, että muutosehdotuksia ainakaan tässä muodossa ja näillä perusteilla ei viedä eteenpäin.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

